

FEMEIA ȘI COMUNITATEA

Florina Ștefan

G

ândirea și acțiunile femeilor de-a lungul timpului, destinele lor au fost, în mare măsură, caracteristice vremurilor în care acestea au trăit. Cu certitudine, femeile nu au fost numai purtătoare ale propriilor destine ci și creatoare ale acestora. Această “îndrăzneală” de a-și influența propriul destin a stat la baza emancipării femeilor și la poziționarea lor în centrul vieții sociale, în centrul comunităților din care făceau parte.

Vorbind despre emancipare ca despre un proces care vizează modificarea mentalităților și comportamentelor membrilor unei societăți în privința diferențelor de gen dintre femeie și bărbat¹, putem afirma că acest proces s-a desfășurat și a evoluat prin câteva reprezentante de seamă și în micul nostru oraș, Sighișoara.

Un important element în acest proces a fost faptul că femeile și-au redefinit imaginea de sine, în primul rând.

O avem în prim plan pe Marie Stritt, născută Bacon, la Sighișoara în anul 1855, 18 februarie, fiica lui Martin Joseph Bacon și a Theresei Bacon (născută Wenrich). Tatăl Theresei și bunicul Mariei a fost mulți ani un bun primar al orașului Sighișoara. Marie a fost primul copil al familiei, o fată deosebit de inteligentă, avidă de cunoaștere care a știut de timpuriu să-și vadă viața așa cum și-o dorea ea, chiar dacă modul ei de a gândi era cumva atipic mentalității micii comunități sighișorene și normelor societății conservatoare de la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Era primul copil, “fata cea mare” din cei zece copii ai familiei Bacon. Dintre aceștia, șase au murit încă de când erau mici. Fratele ei, Josef Bacon a

¹ Chelcea Septimiu, Iluț Petru, *Enciclopedie de psihosociologie*, București, 2003, Editura Economică, p. 133.

fost un medic pasionat de istorie și fondatorul Muzeului “Alt Schaessburg” din Turnul cu Ceas din Sighișoara. Mama Mariei, Therese Bacon, născută Wenrich (1824-1911) a fost un spirit progresist, ea a fost un pionier al mișcărilor feministe încă din perioada când acestea nu prea existau în forme organizate, instituționalizate. A fost un model și o susținătoare a Mariei, a fost cea care a introdus-o în mișcarea feministă în jurul anului 1890.

În *Manuscrisul neterminat al autobiografiei Marie Stritt*² găsim o radiografie a vieții cotidiene din Sighișoara de la sfârșitul secolului al XIX-lea, descrieri ale unor clădiri (astăzi monumente istorice) și locuri în care a copilărit Marie Stritt.

Casa părintească cu deschidere atât în strada Școlii, *Schulgasse*, principala stradă a cetății, (“...denumită în copilăria mea *Leichengasse-Strada Leșurilor-*, fiind drumul spre cimitir...”³) cât și în strada Cositorarilor, *Pfarreregässchen*, s-a dezvoltat și s-a mărit pe măsură ce părinții au cumpărat o clădire alăturată, unindu-le.

În fața casei, pe strada Școlii exista o fântână pe care autoarea o descrie foarte frumos: “fântâna cu pompă din fața casei cu împrejmuirea ei galbenă, diformă, din lemn, care împiedica circulația și strica priveliștea, cu brațul ei greu din fier cu care noi copiii ne măsuram puterile(...). Pentru tineretul străzii un loc de joacă, pentru slujnice punct de întâlnire și schimb de idei ore întregi, fântâna deseori atât de încăpățânată era un punct de maximă atracție. Între gospodine ea nu se bucura de aceeași apreciere, așa că niciuna dintre ele nu a vărsat vreo lacrimă când monstrul din lemn a fost sacrificat la propriu, -odată cu introducerea țevelor de apă la sfârșitul secolului –trebuind astfel să cedeze în fața tăvălugului civilizației”⁴.

Ulterior, familia a cumpărat o altă casă cu terenul aferent acesteia, în spatele casei mari, a unit toate parcelele de pământ, dobândind astfel o curte mare și luminoasă care dădea spre strada Cositorarilor. Casa din spate, după renovări, a fost închiriată pentru amenajarea unei tipografii (prima din Sighișoara), provocându-i Mariei, amintiri de neuitat: “Acest fapt a primit într-o oarecare măsură importanță istorică, întrucât la etaj s-a instalat prima tipografie din Sighișoara, înființată de un vajnic întreprinzător pe nume Karner-un eveniment care mi-a provocat o emoție și un sentiment de mândrie, ca și cum pe casa noastră ar fi căzut o rază din celebritatea lui

² Elke Schüller “Marie Stritt. Eine “Kämpferische Streiterin“ in der Frauenbewegung (1855-1928). Mit Marie Stritts unvollendeten “Lebenserinnerungen“, editat de Archiv der deutschen Frauenbewegung, editura Ulrike Helmen, Königsstein/Taunus, 2005, pasim.

³ *Ibidem*, p. 1.

⁴ *Ibidem*, p. 11.

Gutenberg”⁵. În această tipografie a apărut primul ziar politic din Sighișoara, “Sächsisches Volkblatt”, ziarul partidului “tinerilor sași”, care a fost tipărit timp de 10 luni, din ianuarie până în octombrie 1869, în timpul campaniei electorale a alegerilor pentru parlamentul de la Pesta.

Perioada copilăriei Mariei Bacon s-a suprapus peste începuturile Revoluției Industriale, când micile ateliere meșteșugărești erau absorbite de marile întreprinderi, când forța de muncă feminină începe să fie folosită în tot acest proces de dezvoltare, ceea ce a condus cumva și la anumite sacrificii în sânul familiilor, resimțite mai ales de copii.

Dar bucuriile copilăriei erau multe și intense, fiecare eveniment, anotimp sau obicei al casei venea cu doza sa de emoții și trăiri, generând amintiri de neuitat. Unul dintre aceste obiceiuri era culesul viei familiei de pe “Siechenberg” (Dealul Siechof, actuala Str. Ștefan cel Mare): *“Era minunat când în zilele însorite de septembrie, când peisajul patriei mele purta haine de gală, plecam cu mic cu mare în pelerinaj afară la vie, dotați din abundență cu cozonaci sau prăjituri, sau doar cu cornuri, pentru a ne înfrupta din soiurile indigene sau străine. La plecare, oaspeții erau îndemnați să ia câțiva struguri pentru părinți și frați. Ne distram întotdeauna pe seama celor care făceau mare uz de această permisiune; ca de exemplu două surori, care în general nu prea erau agreate; care se prezentau în acest scop înarmate nu cu coșulețele mici obișnuite, cu traiste din cele mai mari, și, după cum se povestea, își acopereau cu cele luate, tot necesarul pentru iarnă al familiei lor...”*⁶.

Tăiatul porcului în gospodărie: acest obicei avea loc de două ori pe iarnă, astfel încât să fie asigurată carnea și grăsimea necesară familiei pe toată perioada anului. Copiii așteptau cu interes deosebit acest eveniment senzational, mai ales că, după ce măcelarul, o figură pitorească, înjunghia animalul: *“...Datorită fricii de incendiu a mamei mele, rugul nu era înălțat în curte ci pe apropiatul Törle, într-un loc liber de pe Dealul Școlii, care pe atunci era încă fără copaci, unde animalul era condus culcat pe paie, cu ajutorul căruciorului sau a saniei de noi, copiii mai mari și de prietenii din vecini. La atmosfera potrivită acestei acțiuni, contribuia desigur și peisajul alb, de iarnă, și arăta minunat cum pe acest fundal, flăcările care înconjurau animalul se domoleau repede și jarul se stingea pe pământ. După care toată societatea se puneă în mișcare spre casă, pentru a urmări cu entuziasm etapele următoare, nu mai puțin interesante, a sărbătorii tăierii porcului, până la umplerea diverselor feluri de cârnați, caltaboși și sângerete”*⁷.

⁵ Ibidem, p. 16.

⁶ Ibidem, p. 20.

⁷ Ibidem, p. 21.

În Sighișoara, în acea perioadă, aveau loc bâlciuri de trei ori pe an. O lume pestriță și oarecum străină sighișorenilor și mai ales copiilor se desfășura înaintea lor, aducându-le bucurie, emoție dar și provocări. Copiii familiei Bacon primeau un “buget” de 10 Kreuzer cu aceste ocazii, pe care îl puteau cheltui liber, după propriile dorințe. Marie economisea adesea aceste sume și le folosea ulterior pentru a-și cumpăra creioane colorate și altele necesare studiului.

Multe spectacole se organizau cu ocazia acestor bâlciuri, dar și cu alte ocazii, spectacole susținute de așa ziși actori amatori, “călăreții englezi”-cum erau denumiți pe atunci artiștii de circ-, maimuța pe flașnetă, acrobați arabi, muzicanți ambulanti, dansatori pe sârmă, magicieni, animale dresate, o lume colorată, nomadă, care o incita pe Marie și devenea reper de imaginație a lecturilor de gen viitoare.

În vacanțele de vară, Marie petrecea mult timp la Nadeș, la casa parohială a unchiului ei, preotul Friedrich Marienburg, binecunoscut atât ca poet popular cât și ca istoric. El era soțul surorii tatălui ei. Acolo, ea era preferata mătușii ei, o femeie extrem de bună și iubitoare, care din nefericire, bolnăvicioasă fiind, a murit relativ tânără. Împreună cu unchiul și mătușa, în casa de la Nadeș locuia și bunica Bacon (mama tatălui său), o femeie care a fost mereu în gândurile Mariei și cu siguranță și-a lăsat amprenta asupra gândirii ei și asupra credințelor și idealurilor de viață pe care și le-a conturat mai târziu. O impresionantă descriere a bunicii Bacon, făcută de Maria, confirmă acest fapt: *“Unchiul și mătușa erau amfitrionii cei mai dragi ai casei parohiale din Nadeș, însă stăpâna din umbră era de fapt – bunica mea Bacon. Care locuia ce ei pentru a o ajuta pe fiica ei în gospodărie. Fiind în același timp ministrul de interne – al bucătăriei și de externe – al întinsei gospodării agricole parohiale și proprie a unchiului meu – prestația ei în ambele domenii era de-a dreptul fenomenală.*

Dar pentru că obișnuia să aplice etalonul puterii sale de muncă, a energiei, atenției și conștiinciozității ei și mediului înconjurător: comanda argaților, slujnicilor, muncitorilor la câmp, trezirea la 4 dimineața, făcând câteodată, ca de exemplu la strânsul fânului din noapte zi, ca apoi să fie dimineața din nou la post pentru a pregăti mâncare pentru aceste cete și pentru familie, eventual și pentru musafiri neașteptați – toate acestea erau cum spuneam, în pofida vârstei ei pentru ea ceva de la sine înțeles și pentru că deja de acasă avea formate calități cam foarte pregnante de domnitor al unui regim absolutist, natural că nu era întotdeauna bine să te pui cu ea.

Dar spre deosebire de unii alți suverani nu îi revenea tot ei dreptatea până la urmă ci chiar avea de obicei dreptate cu ordinele ei dictatoriale. Deși nu era nicidecum dotată în mod deosebit din punct de vedere al intelectului și avea o

educație școlară egală cu zero (noi, copiii lipsiți de respect, credeam că am descoperit că ea nu putea citi ce era scris) avea în mare măsură una din virtuțile unui domnitor: aceea a prestanței. În timp ce ea prezida la masă cu poziția și demnitatea unei castelane, ca și cum ar fi făcut asta din totdeauna, nimeni nu ar fi bănuțit că doar cu un sfert de oră în urmă, cu obraji roșii, aplecată asupra focului deschis, din sobă, a învățat cu propriile-i mâini o friptură sau un purceluș de lapte la proțap – așa cum era obiceiul fermecător la Nadeș. Știa ce se cade și cu ce își era datoare, bătrâna și splendidă mea bunică. Desigur că nu era un înger, doamne ferește, era chiar un tiran, având multe din defectele unui tiran și cu un orizont foarte limitat. Dar era o personalitate puternică, verticală, de o rară destoinicie, și în amintirea ei, în timpurile ce au urmat, ficțiunea îndrăgită, - cum că femeia ar fi născută pentru a servi, pentru a se supune și că se poate simți fericită doar în sinea ei, - mi s-a părut totdeauna deosebit de stupidă și rizibilă.”⁸.

Trei instituții de învățământ erau dedicate instruirii fetelor din Sighișoara. Toate aceste trei școli erau subordonate Bisericii Evanghelice, ca autoritate spirituală specială. Fetele cu vârsta cuprinsă între 6 și 9 ani frecventau cele trei clase ale Școlii Elementare “La Spital” (zona actualiei clădiri MIU vechi), unde învățător era severul domn Unberath. Apoi, următoarea etapă de școlarizare era clasa numită *școala medie* pentru fetele de 9-10 ani, unde învățătorul Figuli, se pare mult mai sever, iniția elevele în știința ortografiei, povestiri biblice, bazele geografiei și biologiei și aritmetică, cele patru operațiuni de bază. Clasa școlii medii se afla *Im Umweg* – actuala strada Scării-. A treia etapă a educației tinerelor fete depindea de: “... *Cine se descurca cât de cât cu această materie principală –ortografia-, era promovat – în cazul în care părinții aveau destul orgoliu pentru fiica lor, în școala “superioară” de fete, care era formată de asemenea doar dintr-o singură clasă, sub conducerea unui învățător academic, care era în același timp predicatorul orașului, dar cu un program de învățământ mereu schimbător, astfel încât pentru o educație completă era necesară frecventarea acestei școli cel puțin timp de doi ani. Aici, la matematică se ajungea “în fracții”, comune și zecimale, în afară de aceasta la limba germană existau gramatica și compunere, apoi geografia, se alterna istoria antică, medie și nouă, istoria Transilvaniei, istorie naturală și fizica și ca materii secundare obligatorii desenul, cântatul, cusutul de lenjerie.*”⁹

Pe de altă parte, un rol important în educația tinerei Marie l-a avut învățământul particular agreat mai mult de tatăl ei decât învățământul public.

⁸ *Ibidem*, p. 25.

⁹ *Ibidem*, p. 27.

De asemenea, mama ei, Therese, și-a pus amprenta asupra educației fiicei sale, așa cum, foarte frumos ne descrie Marie: “În acel timp era încă valabilă ca axioma, cum că mama, în măsura în care era capabilă s-o facă, era învățătoarea înăscută și cea mai bună pentru copiii ei, mai ales pentru fete, și pentru că mama mea în ciuda altor tendințe progresiste ale ei, era la rândul ei pătrunsă de aceasta, a preluat orele mele de povestiri biblice și de franceză... Nemijlocit și colorat, mi se părea a fi, ceea ce știa mama mea să ne povestească despre mitologia greco-romană. Sursa din care se inspira, era – Schiller, care pentru ea era purtătorul tuturor idealurilor umanității, de care a fost atașată cu înflăcărare fanatică, toată viața ei. Știa fiecare rând de-al lui....”¹⁰.

Despre cursurile publice la Școala Superioară, Marie își amintește de învățătorul predicator Ludwig Fabritius, un om cu suflet mare, un spirit cald, temperamental, deschis uneori la o glumă nevinovată, iubitor de frumos: artă, natură. De asemenea, o figură marcantă în viața de elevă a Mariei a fost profesorul ei de desen, pictorul Ludwig Schuller, chiar dacă nu prea era talentată la desen, cum de altfel nu prea agreea cusutul, iar despre cântat nici măcar nu dorește să vorbească. Pe Ludwig Schuller, Marie îl descrie astfel: “Învățătorul nostru de desen, pictorul Ludwig Schuller, era un fin artist, cu un suflet sensibil de artist, însă la școală nu știa să nimerească tonul potrivit, timiditatea sa făcea ca deseori să pară neprietenos; din acest motiv nici nu era în general prea agreeat de băieții neciopliți de la gimnaziu cu atât mai puțin ca de fetele mai sensibile, care puteau întrezări cel puțin cu ocazia excursiilor școlare o parte din firea lui adevărată, amabilă și veselă.”(10)

La vârsta de 12 ani, o fată își încheia pregătirea școlară; în forme instituționalizate nu exista pentru o fată posibilitatea continuării pregătirii școlare. În același timp, terminarea școlii însemna cumva și sfârșitul copilăriei, iar dacă era și fata cea mai mare într-o familie, cum era și cazul Mariei, aceasta era instalată de către tată în poziția de “fiica cea mare a casei”. Acest lucru i-a displicut profund Mariei, perceput de subconștientul ei ca un lucru nefiresc și a manifestat o opoziție tacită împotriva *Haustochtersystem* patriarhal și naiv-egoist (*Haustochter* = fată în casă, termen folosit în secolul XIX și pentru a descrie o femeie tânără care trăia un anumit timp într-o familie, pentru a învăța acolo tainele conducerii unei gospodării. Se folosea și pentru ceea ce am numi astăzi “au pair”): “În orice caz în această perioadă de tranziție, nu m-am simțit deloc bine în pielea mea, ca fata model, cea mai vârstnică, și eram adeseori extrem de nefericită datorită dorului de școală. Câte lacrimi am vărsat în tăcere, atunci când, înarmată cu cârpa de șters praful, ascunsă după perdele, priveam în urma fraților mei și a colegilor lor

¹⁰ *Ibidem*, p. 29.

care urcau pe drumul înspre gimnaziu, lacrimi ale revoltei neputincioase și a ciudei cea mai amare pentru că această lume veselă, mai elevată avea să-mi rămână închisă pentru totdeauna, chiar dacă îmi era clar că m-aș fi putut măsura ca învățătură, cu toți acei băieți...”.¹¹

“Abia după ani, am aflat, că părinții mei arătau înțelegere pentru gândirea mea copilărească, și ca atare au acționat în acest sens. Chiar tatăl meu a înaintat o cerere către administrația școlară a bisericii evanghelice, care avea puterea de decizie asupra acestui lucru, pentru a mă admite la cursurile gimnaziale ale băieților. Bineînțeles că cererea a fost imediat respinsă ca fiind o samavolnicie cu totul inacceptabilă. Din relatările ulterioare ale unei mătuși, căreia îi datorez această poveste, care mi-a fost în mod înțelept ascunsă de către părinții mei, a reieșit că pe-atunci “tot orașul” a fost nu puțin revoltat, ci că se vorbea despre aceasta ca fiind o rătăcire bolnăvicioasă. Cu o jumătate de secol mai târziu, când necesitatea de a oferi femeilor accesul la o educație potrivită pentru accesul la poziții superioare nu mai putea fi trecută cu vederea, iar crearea unor gimnazii speciale pentru fete era irealizabilă în condițiile precare și cu mijloacele limitate ale bisericii, coeducația a fost generalizată în gimnaziile săsești de băieți. Însă fetelor nu aveau să le fie deschise prea larg porțile: doar elevelor eminente ale școlii de fete, cu rezultate permanent excepționale le era permis accesul la gimnaziu – ceea ce era de fapt o nedreptate strigătoare la cer, dar care implica astfel, involuntar, o recunoaștere a superiorității feminine și asigura fericitelor care au fost admise, de la început o poziție privilegiată.”¹²

Marie și-a continuat studiile în particular, acasă, împreună cu doi dintre frații ei și cu sora mai mică, Irene. A ajutat în permanență la treburile casei, atunci când mama lipsea, având responsabilități gospodărești multiple. Multe dintre aceste activități domestice le-a desfășurat învățând singură, mai ales că mama ei gândea cum că aceste treburi ale casei ar trebui știute “de la sine”. În timpul acesta, Marie se maturiza, creștea și gândea profund, făcea legături între ceea ce citea și realitate, între ceea ce simțea și ceea ce era deja strict reglementat de societate. Se gândea la femeie ca la o ființă al cărei potențial intelectual și nu numai, ar duce la schimbări majore într-o societate care îi părea ei că stă pe loc, încătușată de propriile ei prejudecăți: “Dintre toate ideile prostești preconceptuate, generalizatoare, despre “femei” nici una nu mi se pare mai prostească, ca opinia cum că munca în gospodărie ar fi “meseria naturală” a femeii; din toate erorile pedagogice ale educației moderne a femeii, nu este aproape nici una mai gravă decât educația gospodărească obligatorie pentru toate fetele, cu care se pierde atâta timp

¹¹ *Ibidem*, p. 39.

¹² *Ibidem*, p. 40.

prețios și se pregătește cu grijă, atât de multă incapacitate, pentru munca silnică pe viață. Înainte, când femeile, talentate sau netalentate, depindeau într-adevăr de treburile casnice, ca fiind singurul lor domeniu de activitate, această instituție ar fi avut oarecum o anume justificare; dar în zilele noastre, când și fetele au libertatea de a-și alege o meserie corespunzătoare aptitudinilor lor, și când necesarul de hrană, îmbrăcăminte etc. pot fi asigurate de marile întreprinderi mult mai ieftin și mai bine decât chiar de cea mai bună mică întreprindere casnică – astăzi, această strădanie zeloasă de a pregăti întreaga feminitate pentru metode gospodărești învechite, este fără sens și rost.”¹³

Meditațiile particulare le erau ținute copiilor familiei Bacon de profesorii de la gimnaziu, printre ei, fiind și Michael Albert, care preda germana și literatura. Acesta a avut o influență deosebită asupra concepțiilor și dezvoltării spirituale ale Mariei: “mulțumită personalității dascălului meu Michael Albert, pe care sașii transilvăneni îl venerază astăzi ca fiind cel mai de seamă poet al lor. Pe atunci nimeni nu s-ar fi gândit, cred că cu atât mai puțin acel om nobil și modest însuși, care fiind un sensibil cunoscător și talentat exeget al clasicilor germani, a adus și creația sa pe cele mai înalte culmi. El cu siguranță nu s-a considerat poet, deși sensibilitatea sa poetică și o stăpânire rar întâlnită a formei, l-ar fi îndreptățit să o facă.” (13)

În acele vremuri, viața socială a fetelor începea, surprinzător, destul de devreme, pe la 12-13 ani, când se strângeau la așa zisele *Sonntagskränzchen*, unde veneau neinvitați dar nu neașteptați băieții de la gimnaziu și se pornea acolo un adevărat flirt. Mama Mariei, Therese Bacon i-a interzis fiicei sale participarea la aceste întâlniri, fapt ce a determinat în sufletul tinerei fete o furtună de sentimente contradictorii. A înțeles că de fapt, fetele se pregăteau de pe la acea vârstă de măritiș, lucru care ei îi displacea profund și nu corespundea cu ideile și credințele ei: “De aceea, în pofida tinereții mele, nici nu am luat prea în serios această “atrakție a inimilor” și am privit-o doar ca pe un joc vesel, care se putea termina fără probleme în cazul în care cuiva nu îi mai convenea. Este o părere care în acord cu morala mic-burgheză de modă veche ar părea probabil frivolă, dar cu siguranță este mult mai puțin frivolă decât cea care privește iubirile nevinovate ale “prostimii tinere” doar din punctul de vedere a perspectivei încheierii unei căsătorii. Din totdeauna însă acea “zvâcnire prost înțeleasă a unei inimi needucate” cum atât de minunat o definește Dickens, era principala cauză a atâtor căsnicii nefericite, a nenumăratelor femei dezamăgite crunt. Dintre

¹³ Ibidem, p. 41.

toate conceptele vechi, neclare - din care azi în mod fericit unele au fost depășite – ale bărbaților despre “femeie” rareori a provocat una mai mult rău decât cea de a lua tânăra fată ca pe o “foaie nescrisă” pe care doar soțul avea menirea de a-și nota cugetările sale, deseori de valoare destul de îndoielnică.”¹⁴.

Anii au trecut, Marie se apropia de majorat și încerca diverse experiențe, cunoștea diverși oameni, participa la balurile care se țineau în sala de dans de la *Steaua*. În oraș se construia calea ferată și inginerii englezi care lucrau aici erau parteneri minunați de conversație și de exersare a limbii engleze.

Dar, între anii 1870 și 1873, familia Bacon a suferit enorm prin pierderea a trei copii: surioarele mai mici ale Mariei, Irene și Agnes și fratele ei de 14 ani, Alexander, un băiat foarte talentat. Mama lor, Therese a fost foarte afectată și s-a cufundat într-o durere fără seamăn. Marie a fost nevoită să se refugieze în singurătate, și: “am fost din ce în ce mai mult cuprinsă de o singură mare dorință: să scap din această poziție nesatisfăcătoare de fată a casei și să fac ceva adevărat din mine, într-o profesie corespunzătoare pregătirii mele.”¹⁵

Cu ocazia Expoziției Mondiale de la Viena din toamna anului 1873, părinții i-au permis Mariei să călătorească împreună cu o familie prietenă pentru a putea vizita expoziția. Era prima ei ieșire în lume! Impactul cu marele oraș a copleșit-o: “Absorbeam cu toți porii civilizația și minunatele farmece ale Vienei, comorile naturale și de artă ale ei...”, “a dat sufletului meu tânăr, însetat de viață, noi aripi.”¹⁶

Cel mai mult au impresionat-o teatrele și oamenii veseli și amabili. La acea vreme, doar la Viena se putea juca comedie și se putea cânta, lucru cunoscut de toată lumea. “Pentru mine, cartofiorul cel mic și naiv de la țară, ceea ce mi se înfățișa pentru prima dată cu cea mai înaltă perfecțiune la Burgtheater, părea a fi o revelație. Gândul la fericirea de basm adusă de profesia de actor a pus stăpânire pe sufletul meu și nu m-a mai părăsit, chiar dacă deocamdată doar ca o dorință nevinovată foarte tainică.”¹⁷.

La întoarcerea în “patrie”, Marie nu a mai putut fi aceeași. Gândurile ei se îndreptau spre zărilor unde aripile i se puteau deschide, unde putea gândi și face ceea ce își dorea mai mult: o profesie, profesia de actor, atât de reticent privită în micul nostru orașel, Sighișoara. Dar, nu avea să aștepte mult pentru că, după ce verișoara ei, Charlotte Schuller a fost pregătită de familia ei să

¹⁴ *Ibidem*, p. 47.

¹⁵ *Ibidem*, p. 50.

¹⁶ *Ibidem*, p. 51.

¹⁷ *Ibidem*, p. 51.

plece la Viena pentru a accede într-o poziție de soprană la Opera Vieneză, tot mătușa ei a fost cea care i-a găsit Mariei un anunț într-o publicație, *Neue Freie Presse*: “în care poetul și profesorul universitar Joseph Weilen expunea detaliat și tentant planul înființării în toamnă a unei școli de actorie (*Hochschule für Schauspielkunst*) sub egida societății vieneze a prietenilor muzicii. Școala, care avea să fie înființată la inițiativa lui și a poetului foarte cunoscut în acel timp, Mosenthal, și va fi prima instituție germană de acest fel organizată după modelul Conservatoire – ului de pe lângă Theatre française, va veni în întâmpinarea dorinței simțită de mult, de a controla mizeria artistică și socială a amatorilor și în același timp de a ridica nivelul artistic al acestora.”¹⁸

Acest mesaj, adus de mătușa sa, venea în întâmpinarea celor mai arzătoare dorințe ale Mariei și ea l-a perceput ca o “*eliberare pentru sufletul meu nemulțumit. Dacă deja impresiile copleșitoare de la Viena mi-au îndreptat voga mea dorință de a găsi profesia vieții și de a-i da un conținut și aspirația mea spre autonomie și independență, acum mi se arăta ca un dat - calea spre atingerea acestor țeluri.*”¹⁹

Și în acest demers, sprijinul Mariei a venit tot de la mama sa, Therese, care era convinsă de talentul și calitățile Mariei în domeniul actoriei și a încurajat-o și i-a dat multă încredere în forțele ei. Altfel, cu totul altfel stăteau lucrurile cu tatăl ei: “.... mama mea sprijinea acest plan în orice fel și cu toată puterea – chiar și împotriva rezistenței pasive a tatălui meu căruia din diverse motive acesta nu-i era pe plac. El avea încă vederi tradiționale: pe de o parte despre grelele pericole morale ale vieții în lumea teatrului, iar pe de altă parte privea doar căsnicia ca fiind singura cale spre fericire a unei femei. În afară de aceasta poate că avea, în ciuda principiilor sale democratice și unele rețineri în ceea ce privea casta, dar mai ales motive pecuniare întemeiate, deoarece fratele meu după ce a trecut cu bine bacalaureatul vroia de asemenea să-și înceapă la toamnă studiile universitare la Viena. Toate acestea tatăl meu mi le-a explicat prietenește, adăugând însă, că el nu va face uz de autoritatea sa de tată și că nu va așeza nici o piedică în calea dorințelor mele – doar că nu poate și nu dorește să susțină o acțiune pe care o consideră a fi greșită. În aceste condiții, acest plan nu ar fi avut sorți de izbândă, deoarece mama nu ar fi putut în nici un caz purta povara studiilor mele – dacă nu ar fi intervenit în mod cu totul surprinzător bunicul meu Wenrich.”²⁰”bunicul meu original era nu doar un om foarte inteligent, dar și unul nespus de bun la suflet, cu un deosebit spirit al dreptății, care în

¹⁸ *Ibidem*, p. 53.

¹⁹ *Ibidem*, p. 54.

²⁰ *Ibidem*, p. 55.

spiritul convingerilor sale individualiste – respecta dreptul la personalitate a fiecărui – și a ramurilor femeiești ale familiei sale. Natural, cu o excepție! Cea a propriei soții, față de care se comporta absolut ca un tiran de școală veche fără scrupule. Eu m-am gândit mult atunci și mai târziu la acest fenomen ciudat, și am tras anumite învățături din acesta – și din comportamentul bunicii mele: felul în care ea, cel mai iubitor, sensibil, răbdător suflet, modelul gospodinei și a mamei jertfitoare, suporta ieșirile voinței sale tiranice, nu rareori și jignirile lui disprețuitoare, zâmbind înțeleghător și ridicând din umeri – pentru ca după aceea să facă tot cum considera ea că e mai bine.”²¹

În toamna anului 1874, într-o seară de septembrie, Marie Bacon, viitoare Stritt, a plecat din orașul său natal Sighișoara și nu s-a mai întors aici decât în vizită.

A urmat cursurile acestei Școli Superioare de Actorie la Viena și a lucrat pentru prima dată ca actriță în Karlsruhe, Germania. A profesat până în anul 1889, când s-a retras din cariera de actriță și s-a stabilit la Dresda.

S-a căsătorit cu Albert Stritt, un cântăreț de operă cunoscut, cu care a avut doi copii.

Încă din anul 1894 s-a implicat în mișcarea feministă germană și este considerată o pionieră a acestei mișcări. Era de acum o femeie care știa cum să se impună, care era verticală și credea cu tărie în principiile ei. Poate rigurile unei societăți conservatoare și de neclintit ale micului oraș de provincie, Sighișoara, pe care ea, de mică le judeca și cu siguranță îi stârneau revolta, poate exemplele feminine diverse din familia ei extinsă, fiecare cu experiențele și credințele sale, poate toate acestea au dus-o pe drumul acestei lupte a emancipării femeii în lume.

În anul 1904, cu ocazia Congresului Internațional al Femeilor, pe care l-a prezidat în calitate de președintă a Uniunii Asociațiilor Feministe Germane, a apărut pe coperta celebrei publicații ilustrate de masă “Berliner Illustrierten Zeitung”. Un lung șir de participări la manifestații pentru credințele sale, un lung șir de articole și lucrări scrise, apariții în presa vremii pe aceeași temă, redactor timp de 20 de ani al publicației Uniunii Asociațiilor feministe Germane, “Frauenfrage”, consilier local al orașului Dresda. A muncit și s-a dedicat cauzei femeilor, a crezut până la sfârșit în potențialul intelectual imens al semenelor sale.

Marie Stritt a decedat în anul 1928, tot într-o zi frumoasă de 16 septembrie, la Dresda.

²¹ *Ibidem*, p. 56.

DIE FRAU UND DIE GEMEINSCHAFT **(Zusammenfassung)**

Vorliegender Beitrag handelt von der Emanzipation der Frau, als ein Prozess, der darauf abzielt, die Mentalitäten und Verhaltensweisen der Mitglieder einer Gesellschaft zu ändern.

Im Vordergrund steht Marie Stritt, geb. Bacon, 18. Februar 1855 in Schäßburg Tochter von Martin Joseph Bacon und Theresa Bacon. Seit 1894 engagiert sie sich in der deutschen feministischen Bewegung und gilt als Pionierin dieser Bewegung. Sie arbeitete und widmete sich der Sache der Frauen, glaubte bis zuletzt an das immense intellektuelle Potenzial ihrer Mitmenschen. Marie Stritt starb 1928, am 16. September, in Dresden.

Schlüsselworte: Marie Stritt, Schäßburg, Frauenbewegung.

Cuvinte cheie: Marie Stritt, Sighișoara, mișcarea feministă.